

Rådmandshus

- bebyggelse fra yngre vikingetid og ældre middelalder på Viborg Vestermark

Mikkel Kielsen

Viborg Stiftsmuseum 2009

Bygherrerapport nr. 32

Bygherre: Viborg Kommune

ISBN 978-87-87272-75-9

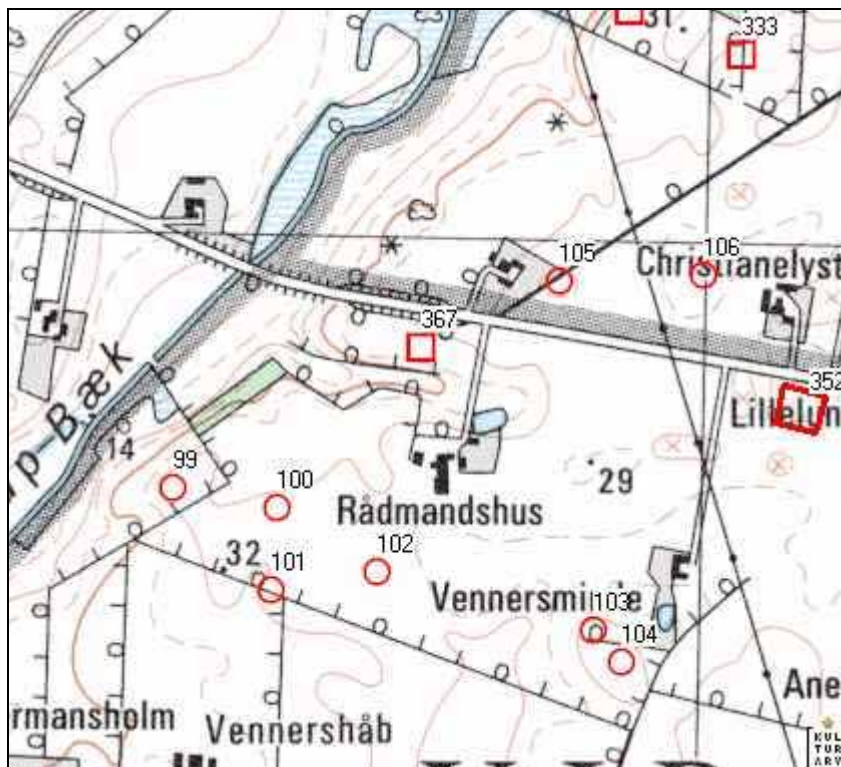
Indledning.

I de senere år har Viborg Stiftsmuseum prøvegravet og efterfølgende udgravet store arealer på Viborg Vestermark, der er i vid udstrækning er udlagt til industriområder.

Der er ved flere lejligheder blevet undersøgt spredt bebyggelse fra yngre bronzealder, hvilket ikke var den store overraskelse, da der i området er registreret adskillige overpløjede gravhøje, som for en stor dels vedkommende formodes at være fra netop bronzealder.

Derimod var det lidt af overraskelse, at vi flere steder omkring Hestdalvej stødte på en omfattende bebyggelse fra yngre vikingetid og ældre middelalder. Bebyggelser fra disse perioder ses oftest i nærhed af ældre landsbyer eller byer, der så at sige er opstået ud fra vikingetids/middelalder bebyggelsen.

Og det overraskede endnu en gang, at vi ved prøvegravning forud for fladevandsbassiner ved Rådmandshus stødte på endnu en bebyggelse fra samme perioder.

Figur 1: Udsnit af 4-cm kort, hvor fundstedet er markeret med rød firkant og nr. 367 (fra DKC).

Ifølge den nye museumslov, er det museets vigtigste opgave at arbejde for at bevare væsentlige fortidsminder for eftertiden. Efter prøvegravning af området snakkede vi derfor med bygherren, om muligheden for at friholde områder med fortidsminder. Placeringen af fladevandsbassinet lå dog fast, men den nordlige del af området blev ikke direkte berørt og derfor blev det aftalt med entreprenøren, at de store maskiner skulle holdes ude af dette område af hensyn til de skjulte fortidsminder. På en del af det direkte berørte areal var der skjulte fortidsminder, og vi måtte derfor foretage en egentlig udgravning af denne del.

Undersøgelsen

Ved undersøgelsen blev muldlaget gravet af et område på ca. 5.600 m². Ved denne metode graver man ned til undergrunden, der ved Rådmandshus består af groft lerblandet sand. Mod den lyse undergrund er det så muligt at udskille nedgravninger, som er gravet dybere end muldlaget. Disse vil stå som mørkere aftegninger, hvad enten det er stolpehuller, ildsteder eller grave etc.

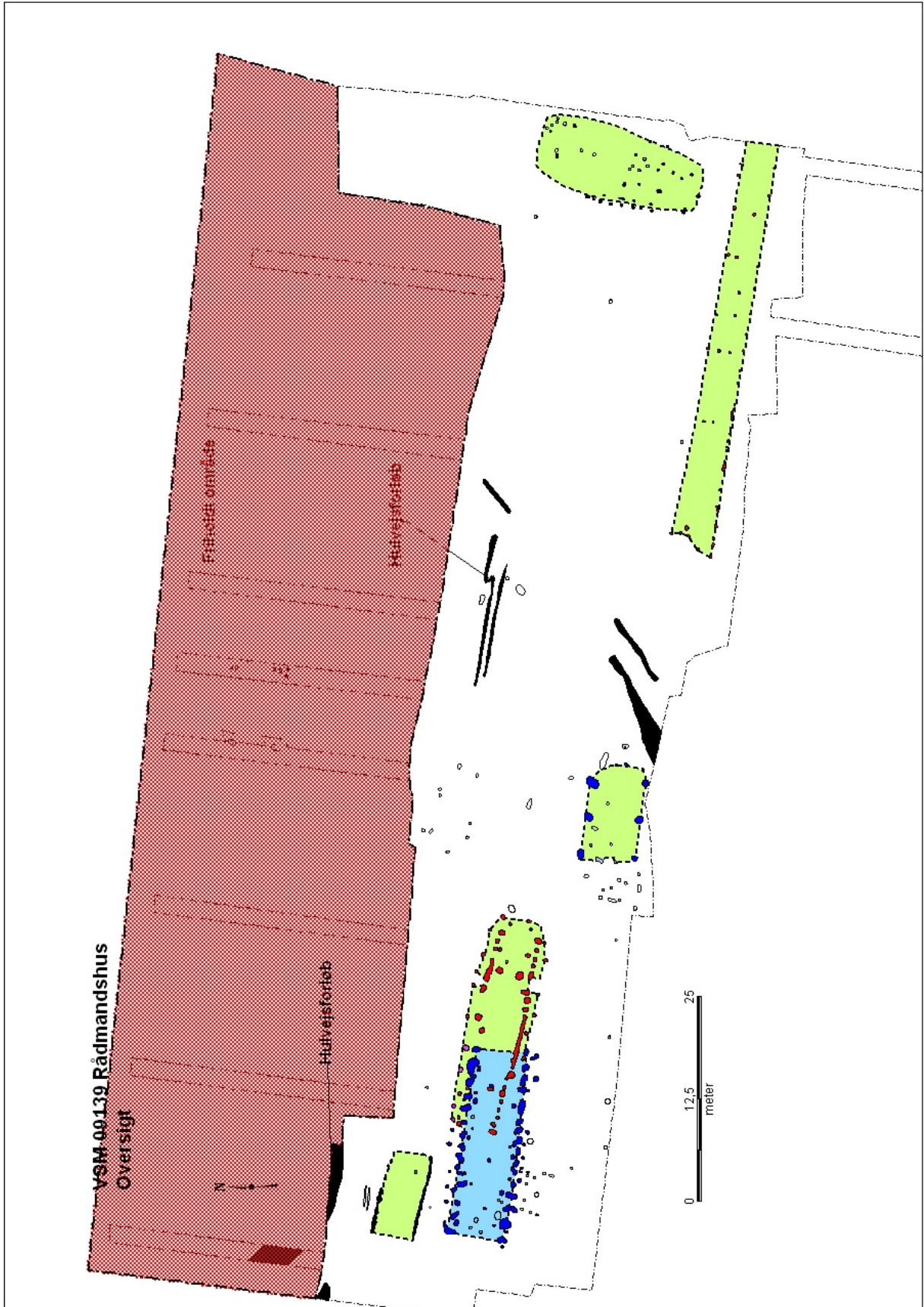
Figur 2: Stolpehul snittet midt igennem. Det mørkere fyld i stolpehullet træder tydeligt frem mod den lysere gule undergrund.

Undersøgelsen foregik fra slutningen af april til udgangen af maj 2008. I denne periode faldt der ikke regn af betydning, hvilket gjorde observationsbetingelserne meget dårlige, da nuancerne mellem undergrund og de mørkere nedgravninger toner ud og det hele -groft sagt- bliver gråt i gråt. Dette blev afhjulpet med at sprøjte vand ud over aktuelle områder dag for dag.

Alle anlæg blev efter muldafrømning gået efter med metaldetektor, hvilket gav flere fund, som vi senere skal se. Samtlige anlæg blev tegnet i 1:50 og unikt nummereret. Disse planer ligger til grund for de illustrationer af hustomter mv. fra udgravningen, som bruges i denne rapport. Efter den indledende plantegning nivelleredes området således vi har en kortlægning over områdets niveauforskelle. Endelig blev de enkelte anlæg (stolpehuller etc.) snittet med skovl og murske, og snittet tegnet i 1:20.

Herefter foregår en tolkningsproces, hvor det overvejes hvordan og om de enkelte anlæg kan knyttes til samlede konstruktioner som huse og hegn ud fra kendte skabeloner og tydelige mønstre.

Endelig overvejes det ud fra tolkningerne, om der skal udtages prøver med henblik på C-14 dateringer og/eller analyse af botanisk indhold i anlæggene.

Figur 3: Samlet oversigtsplan over udgravningen med husene markeret. Det friholdte område mod nord er markeret med rødt.

Bebyggelsen

Bebyggelsen på stedet kan groft deles op i to faser. Vi ved, at der omkring overgangen mellem yngre vikingetid og ældre middelalder sker et skifte i husenes konstruktion. Fra at have 2 rækker indre stolper, som bærer den overvejende del af tagets vægt, flytter man de bærende elementer ud i husenes vægge. Man gik dog ikke i alle tilfælde bort fra at have indre stolper i husene, men kunne i nogle tilfælde have en midterække på langs af huset, til at understøtte rygåsen i tagkonstruktionen. Generelt kan det sige, at man gik bort fra at bygge såkaldte treski-bede huse (opdelt i tre af de indre stolper) til et- eller toskibede huse.

Bebyggelsen har ligget markant i landskabet. Lige syd for bopladsen skærer en kraftig lavning sig ind fra vest, og mod vest falder terrænet også brat ned mod Jegstrup bæk.

Yngre vikingetid

Til fasen fra yngre vikingetid henføres to af bebyggelsens hustomter (Hus IV og Hus IX). Disse udskilles netop på baggrund af skiftet i byggeskik, i det der ikke blev gjort fund i anlæg, som kan knyttes til de to huse, der kan hjælpe med en mere nøjagtig datering.

Ud over de to huse henføres også Hegn I til yngre vikingetid. Hegnet er i hvert fald mod øst et såkaldt halvtags-hegn med en bagvæg med stolpehuller på række med ca. 1,5-2,5 m mellemrum. Ud fra disse står jævnt fordelt parvise sæt af kraftigere stolpehuller, hvori tagstolper har stået. Konstruktionen har formentlig været åben ind mod gårdspladsen omkring Hus IX. Hegn af denne type kaldes også cykelskurshegn, da de kan minde en del om de cykelskure, man ofte ser langs skolegårde.

Det er ikke muligt, at afgøre om Hus IV og Hus IX har været i funktion samtidigt, eller om de tilhører hver sin bebyggelsesfase inden for yngre vikingetid.

Hus IV

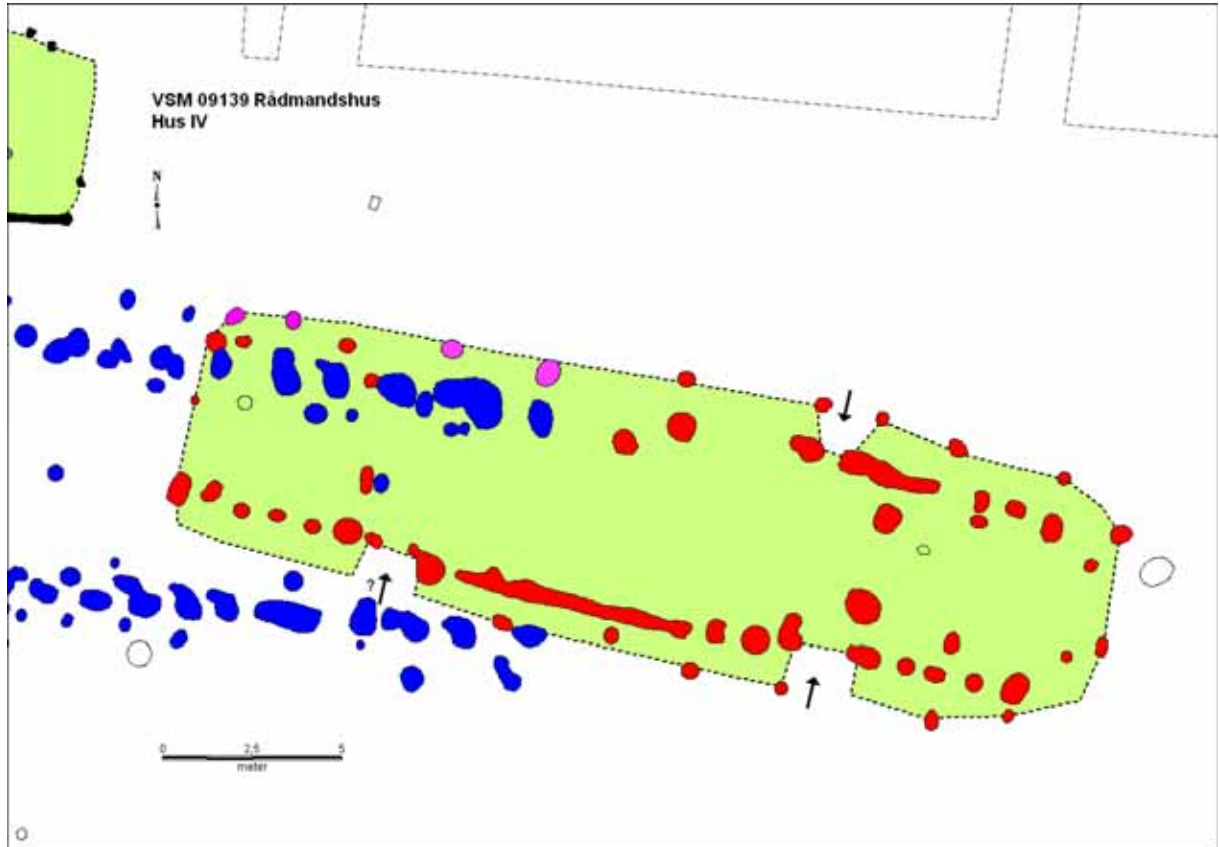
Dette hus har haft dobbelt vægforløb. En indre række af tætstillede stolper, der flere steder er sat i en grøft, og en ydre række, hvor stolperne har stået med større mellemrum. Stolperne i den ydre række har formentlig været skrånstillede mod den indre for at støtte denne. Den ydre række er kun delvist bevaret. Mellem de indre vægstolper har der formentlig været fletværk med påklasket lerklining. Der blev fundet rester af lerklining i enkelte af stolpehullerne.

Langsiderne af huset har været let buede. Dette kombineret med, at det har været orienteret ca. øst-vest, har gjort, at det har været aerodynamisk i forhold til den ofte kraftige vestenvind, man også den gang ofte oplevede i Danmark. Altså mindre vindfølsomt.

På planen over Hus IV (figur 3) er der markeret to indgange i den østlige ende med pile, mens en tredje mere usikker i den vestlige ende er foreslået med spørgsmålstegn tilføjlet. Har der været indgang her, så kan der også have været en indgang i nordvæggen lige over for. Her overlapper det formodede yngre Hus V, og det er derfor noget usikkert med tolkningen i dette område.

Inden for ydervæggene har der stået to rækker kraftige stolper, som har båret den største del af tagets vægt. Disse har delt huset op i tre "skibe" på langs. Rent funktionsmæssigt har huset formentlig været delt op i tre rum på tværs af huset, med et bredt midterum og to mindre rum i hver ende. Der er dog ikke bevaret elementer af rumdeling i Hus IV.

Fra et af stolpehullerne, der tilskrives Hus IV er der udtaget materiale til en C-14 datering, som dog ikke foreligger svar på endnu.

Figur 4: Plan over Hus IV med foreslåede indgange markeret med pile. Anlæg der hører til Hus IV markeret med rødt. Anlæg markeret med lilla kan både tilhøre Hus IV og det yngre Hus V.

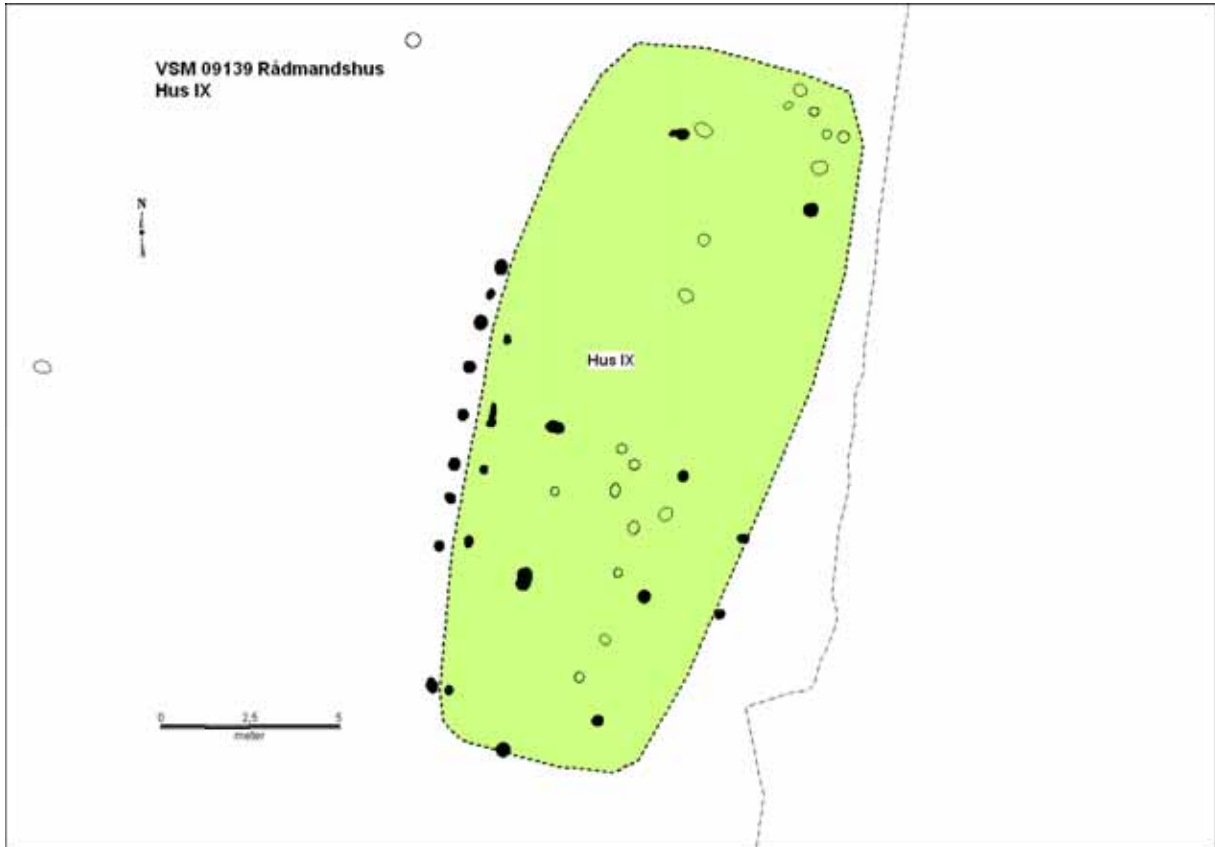
Hus IX

Hus IX er formodentlig af samme type som Hus IV. Det er dog ikke så godt bevaret; mange års pløjning har simpelthen fjernet toppen af stolpehullerne, og for en dels vedkommende til sidst væk. Grunden til den store er den topografiske placering. Hus IX ligger på en sydskråning og hen over en mindre top. Her er mulden gradvist flyttet ned af skråningen mod lavningen ved pløjning, således at muldlaget kun var 10-15 cm i den nordlige ende af Hus IX. Derimod ligger Hus IV på mere fladt terræn, hvor mulden ikke i samme grad flyttes rundt.

Huset har været orienteret nord-syd.

Den sydvestlige del af vægforløbet til Hus IX er bevaret i dobbelt forløb, det formodes dog, at huset har haft en ensartet vægkonstruktion hele vejen rundt. Da der er store huller i vægforløbet, kan det ikke afgøres, hvor indgangene har været placeret. Huset har haft minimum 3 sæt indre tagstolpehuller, og muligvis yderligere et sæt mod nord. Dette er i så fald pløjet bort.

Der blev ikke gjort fund i de anlæg, der knyttes til Hus IX, så dateringen af huset noget usikker, og kan kun baseres på hustypen.

Figur 5: Hus IX er dårligt bevaret, og den grønne markering skal derfor ses som et tolkningsforslag.

Ældre middelalder

Til den yngste fase af bebyggelsen regnes Hus V, Hus VII og Hus VIII. Disse huse ligger alle på den fladere centrale del af udgravningsområdet. Denne fase er noget bedre dateret, da der i et stolpehul, som uden tvivl skal knyttes til Hus V er fundet lerkarskår, som har sikre paralleller fra Søndersø-gravningen ved Brænderigården i Viborg. Skårene herfra er fundet i lag, som er dateret til 1018 e. Kr.

Igen kan det ikke afgøres om husene tilhører den samme bebyggelsesfase eller om de tilhører separate faser inden for samme periode.

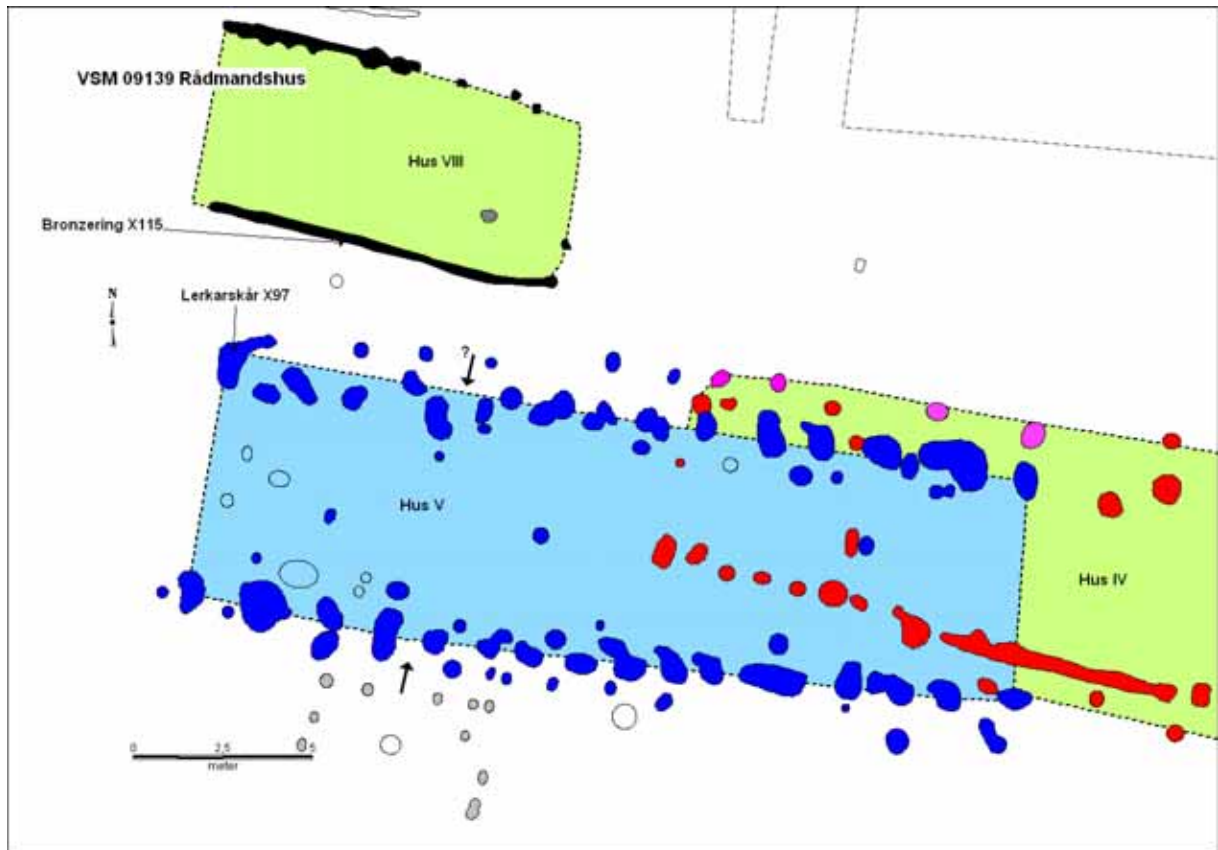
Hus V

Dette hus er det bedst bevarede af de undersøgte. Det har kraftige stolpehuller i ydervæggene. Uden for disse står en række mindre stolpehuller, der kan være fra skræstivere ind mod den egentlige væg. De kraftige vægstolpehuller indikerer, at en del af den bærende funktion i konstruktionen har været her. En række stolper placeret i husets midterakse har formodentlig understøttet en rygås. Der er ikke bevaret spor efter jordgravede elementer af gavlkonstruktionen, så gavlene har sandsynligvis ikke haft en bærende funktion i konstruktionen.

Det er ikke umiddelbart til at se, hvor huset har haft indgang(e). Det kan naturligvis være i gavlene, hvor intet er bevaret, men der kan dog argumenteres for, at der har været modstående indgange på langsiderne i den vestlige ende (markeret med pil på figur 6)). Dette får yderligere vægt, hvis man vælger at se den samling af mindre stolpehuller, der ses her syd for Hus V, som resterne af en form for vindfang eller anneks til huset (markeret med gråt på figur 6). Huset har været ca. 24 m langt og 6-7 m bredt. I alt har ca. 150 m² været under tag.

I stolpehullerne, der knyttes til Hus V, er der bl.a. fundet et stykke af en formodet jernkniv samt en del af en jernring med en diameter på ca. 1,5 cm. Det mest interessante er dog nok de lerkarskår (X97), som blev fundet i det vestligste stolpehul i den nordlige vægrække. Disse skår har så stor lighed med skår, der er fundet ved Søndersø-gravningerne, at de kan stamme fra samme keramikværksted. Skårene fra Søndersø er dateret til 1018 e. Kr. vha. årringsdatering på træ, der blev fundet i samme lag. Dermed kan der altså være en kobling mellem den tidlige bydannelse i Viborg og bebyggelsen ved Rådmandshus ca. 5 km vest for.

Der er også fra dette hus udtaget materiale til C-14 datering.

Figur 6: Hus V (med blå markering) er ud fra lerkarskår dateret til det tidlige 1000-tal. Nord for ses Hus VIII med grøn markering.

Figur 7: De to skår til venstre er fra Viborg Søndersø gravningerne fra 2001. De to skår til højre er fra Rådmandshus, Hus V (X97).

Hus VII og VIII

De sidste to huse, der kunne udskilles ved udgravningerne var begge såkaldte rammehuse uden indre stolper.

Hus VII, som ses midt på oversigtsplanen (figur 3) gav ingen fund, og det er således meget begrænset, hvad der kan udredes om dette hus. Det er kun 11 m langt og derfor næppe været til beboelse, men sandsynligvis haft en funktion i forbindelse med landbrugsdrift, enten som lade eller værkstedsbygning.

Hus VIII har haft væggrøfter på både nord og sydsiden (se figur 6). Heri har der været sat stolper, som også har båret taget. Også dette hus har sandsynligvis haft en funktion i forbindelse med landbrugsdrift. Mens der ingen fund var fra VII, blev der gjort flere ved udgravningen af Hus VIII. Det mest spændende fund er en bronzefingerring med indpunslede trekanten (X115), som blev fundet i den sydlige grøft. Trods ihærdige forsøg, er det ikke lykkedes at opspore en parallel til ringen. De indpunslede trekanten er dog et motiv, der ofte ses på genstande fra det tidlige 1000-tal. Der blev også fundet et stykke jern, der desværre var så sammenrustet, at ikke engang et røntgenfoto afslørede, hvad det var eller havde været en del af..

Figur 8: Bronzefingerring fra den sydlige væggrøft i Hus VIII.

Hulveje

Både i den vestlige og den centrale del af udgravningsfeltet fandtes der spor af hulvejsforløb. I den nordvestlige del af feltet markerer vejen sig ved brede mørke forløb, hvor gentagen brug har skåret vejspor ned i undergrunden. Vejen deler sig mod nordvest i to forløb, der dog begge orienterer sig mod den nuværende passage af Jegstrup Bæk. Det kan konstateres ud fra ældre kortmateriale, at der også tidligere har været et vad her. På planen på figur 9 er de registrerede dele af hulvejen markeret med sort i både udgravningsfeltet og søgegrøfterne længere mod vest. Udgravningsplanerne er lagt ind over et luftfoto, hvor hulvejen tydeligt træder frem som mørkere aftegninger i græsmarken.

På fotoet figur 10 er hulvejen markeret med landmålerstokke. Fotoet er taget mod vest ud mod Jegstrup Bæk og giver et indtryk af forløbet mod vadstedet.

Centralt i udgravningsfeltet ses ligeledes rester af hulvejsforløb. Her deler det sig igen i to forløb. Et går mod nordvest og løber formentlig sammen med det oven for beskrevne. Det andet går mod sydvest og fortsætter ned i bunden af den markante lavning lige syd for bebyggelsen. Dette stemmer godt overens med de vejforløb, der ses på det høje maalebordbordsblad, figur 11.

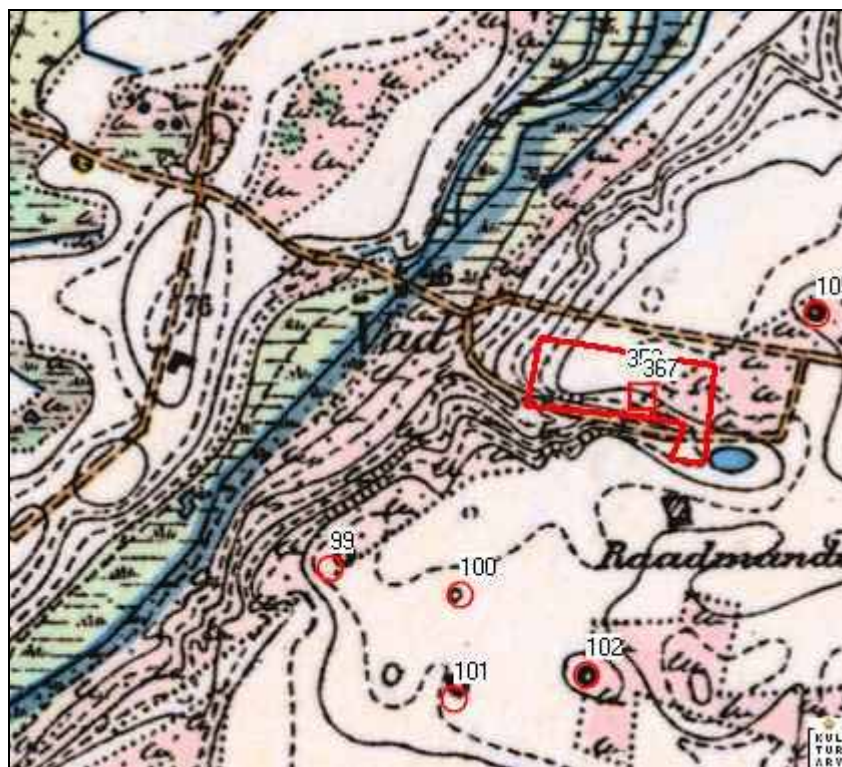
Vi kan altså være sikre på, at de undersøgte vejforløb er af ældre dato. Men en mere nøjagtig angivelse af alderen er problematisk. Vi gjorde ingen fund i vejforløbene, selvom alle de frilagte dele blev gået over med detektor. Der er indikationer på, at hulvejen respekterer de undersøgte hustomter. Men om vejen skal føres helt tilbage til yngre vikingetid eller ældre middelalder kan ikke afgøres. På udskiftningskort over området fra 1804, kan det konstateres, at der også på dette tidspunkt var en passage over åen her. Længere tilbage kan vi desværre ikke følge vejens brug vha. kortmateriale.

Figur 9: Luftfoto fra 2008 med søgegrøfter og udgravningsfelt. Centralt ses hulvejens to forløb som mørkere farvning i græsmarken.

Figur 10: Hulvejens forløb mod vadstedet over Jegstrup bæk markeret med landmålerstokke. Set fra øst.

Figur 11: Udsnit af det høje maalebordsblad med udgravningen markeret med rødt område. Bemærk vadstedet og vejforløbene (fra DKC).

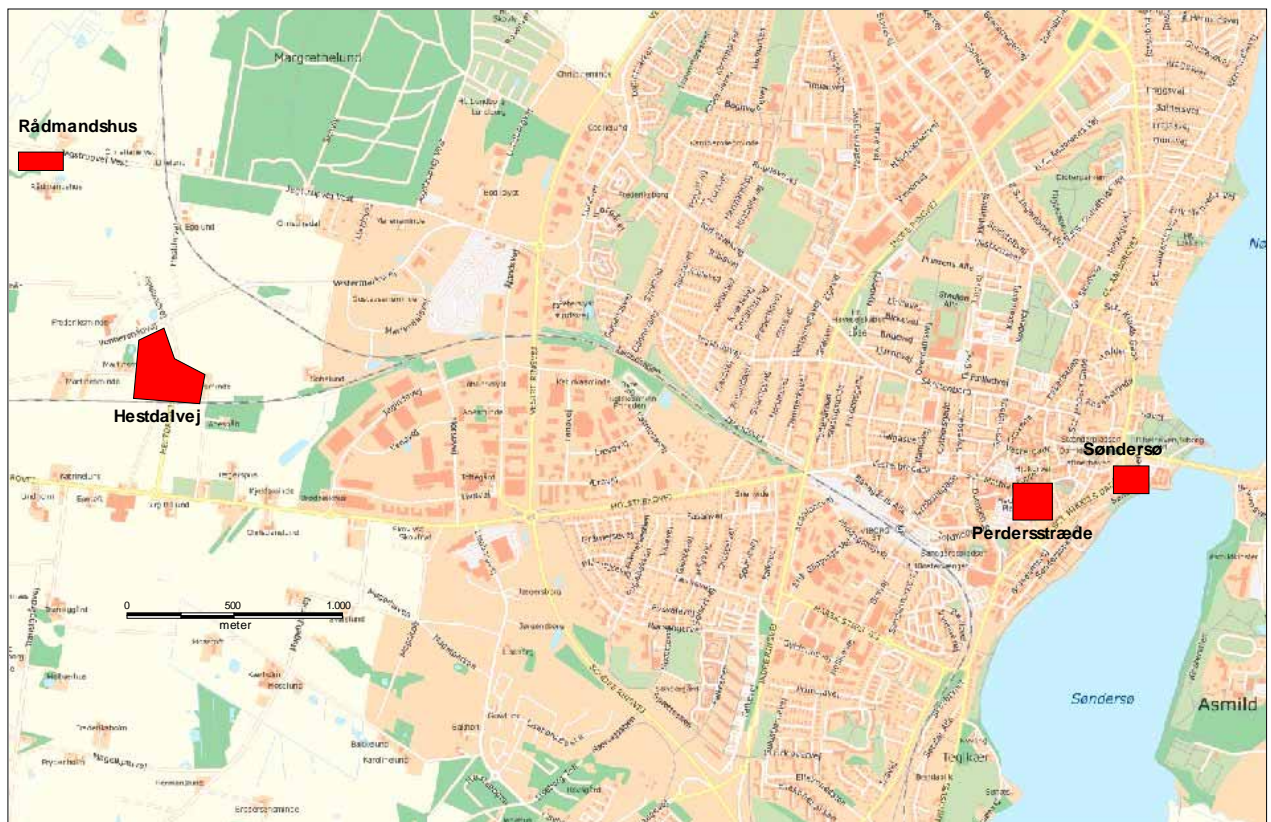
Rådmandshus i et lokalt perspektiv

Fundet af hustomter fra yngre vikingetid og ældre middelalder ved Rådmandshus har givet os endnu en brik til bebyggelsesbilledet på denne tid omkring Viborg. Den tidlige bydannelsen inde i selve Viborg omkring Pedersstræde og ved Søndersø foregår samtidig med denne bebyggelse.

Bebyggelsen ved Rådmandshus kan derfor have haft en relation og en rolle i tilblivelsen af Viborg. Vi har ikke fundet genstande, som peger på, hvad det primære erhverv på bopladsen har været, men i kraft af placeringen ned mod engområderne ved Jegstrup Bæk er det overvejende sandsynligt, at det har været almindelig landbrugsdrift med dyrehold og agerbrug. Måske har bopladsen været styret/ejet af en de stormænd, der foranledigede grundlæggelsen af Viborg.

Vi har ikke indikationer på, at der har været mere end én gård på stedet. Den har ligget der over en periode på 100 til 200 år og således i 2 til 3 faser. Bebyggelsen, i den udstrækning den er undersøgt indtil nu, kan ikke have haft noget stor produktion. Derimod har den store bebyggelse omkring Hestdalvej, som museet har undersøgt de senere år, et langt større antal huse og dermed sandsynlig også en langt større produktion og overskud, der kunne sendes ind til den gryende by blot ca. 5 km mod øst.

Ved Hestdalvej er der undersøgt over 40 hustomter af et og treskibede huse samt 16 mindre grubehuse. Dateringen af denne bebyggelse er den samme som Rådmandshus, og med en afstand på blot 800 meter, må de have haft indbyrdes relationer.

Figur 12: De to bebyggelser på Vestermarken har formentlig haft relation til den tidlige bydannelsen ved Pedersstræde og Sønderø.

Rådmandshus i regionalt/nationalt/europæisk perspektiv

Er vores udredninger korrekte og Hus V vitterlig afløser Hus IV, understøtter det den alment accepterede huskronologi, der er opstillet for denne periode. Her afløser et- og toskibede huse de treskibede. Langvæggene går fra at have et buet forløb til rette sider og samtidigt bliver den overvejende del af konstruktionens bærende del flyttet fra de indre tagstolper og ud i ydervæggene. Ved Rådmandshus understreges det ved, at de kraftigste stolpehuller er placeret i ydervæggen ved Hus V mens de kraftigste i Hus IV står inde huset. Hus IV og V er et klassisk eksempel på udviklingen i huskonstruktioner i slutningen af vikingetid og starten af middelalder.

Der er de senere år undersøgt et stigende antal bebyggelser fra sen vikingetid og tidlig middelalder. Vores viden er derfor blevet bedre funderet. Med udgangspunkt i netop de senere års gravninger er den gængse opfattelse af, at etskibede huse hører hjemme i tidlig middelalder blevet udfordret. Flere C-14 prøver har vist, at enkelte etskibede huse måske skal føres tilbage til yngre vikingetid.

Det bliver derfor interessant at få svar på de prøver, vi har taget fra Hus IV og V.

Tak til Viborg kommune for det gode samarbejde i forbindelse med udgravningen.

Relevant litteratur

Jensen, Jørgen 2004: *Yngre jernalder og vikingetid 400-1050 e.Kr.* Gyldendal.

Schmidt, Holger 1999: *Vikingetidens byggeskik i Danmark.* Jysk Arkæologisk selskab.

Diverse oplysninger:

Viborg Stiftsmuseums j. nr.:	VSM 09139
Lokalitet:	Egelundvej - Rådmandshus
Sogn, herred og amt:	Viborg sogn, Nørlyng herred, Viborg amt
Dansk Kulturhistorisk Centralregister:	1300815-367
Kulturarvsstyrelsens j. nr.:	2003-2122-1279
Bygherre:	Viborg kommune
Areal:	Ca. 0,56 ha.
Gravemaskine fra:	CK Specialbyg, Agerskov 4, 8800 Viborg VILS entreprenør, Nørre allé 24, 7980 Vils.

Deltagere i udgravningen:

<i>Udgravningsansvarlig:</i>	Museumsinspektør Martin Mikkelsen, Viborg Stiftsmuseum
<i>Daglig leder:</i>	Arkæolog Mikkel Kiildsen, Viborg Stiftsmuseum
<i>Øvrige deltagere:</i>	Arkæolog Kurt Overgaard Glintborg, Viborg Stiftsmuseum Arbejdsmand Abdolkarim Torabinejad, Viborg Stiftsmuseum Arbejdsmand Gorm Olesen, Viborg Stiftsmuseum Frivillig/amatørarkæolog Bent Pilgård

Dokumentationsmaterialet bestående af beretning, tegninger, fund, fotos m.v. opbevares på Viborg Stiftsmuseum, Hjultorvet 4, 8800 Viborg.

Undersøgelsen er betalt af bygherren, Kulturarvsstyrelsen og Viborg Stiftsmuseum

Om bygherrerapporter

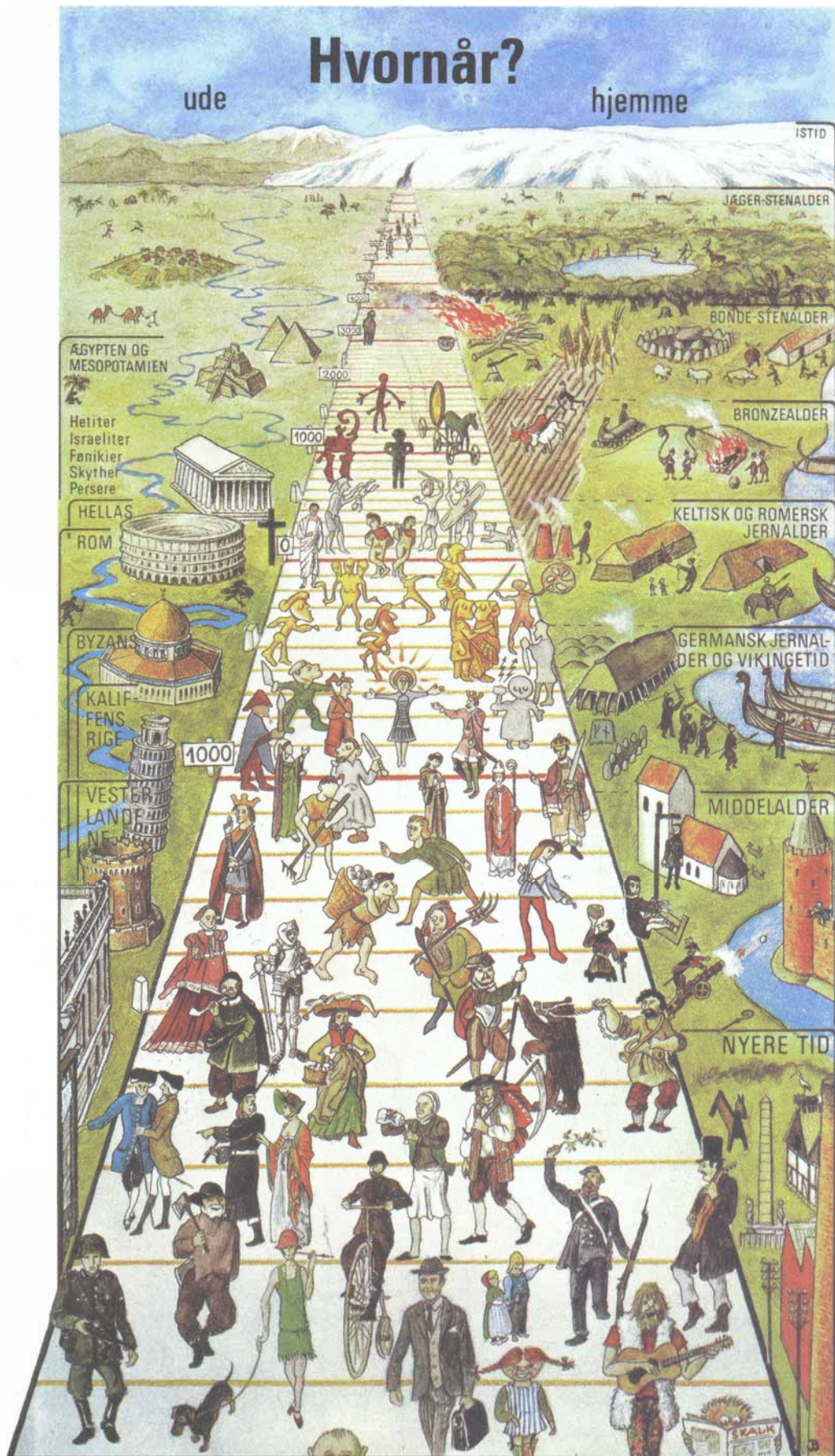
Når der er foretaget en arkæologisk udgravning, der er helt eller delvist finansieret af en privat eller offentlig bygherre, skal der udarbejdes en særskilt rapport til bygherren. Bygherrerapporten skal være almindeligt tilgængelig, præsentere udgravningens resultater og sætte dem i sammenhæng med det omgivende landskabs kulturhistorie.¹

Viborg Stiftsmuseum har besluttet at udgive museets bygherrerapporter i en fortløbende serie. Ældre numre kan købes for 20 kr. (medmindre andet er anført) ved henvendelse til museet.

Liste over Viborg Stiftsmuseums bygherrerapporter

1. Båndruplund – en boplads fra bronzealder og tidlig jernalder. Martin Mikkelsen. 2004.
2. Nordentofte, Skals – en boplads fra sen yngre stenalder, bronzealder og tidlig jernalder. Martin Mikkelsen og Mikael H. Nielsen. 2004.
3. Brokbakken – en samlingsplads fra bronzealder og en gravplads fra ældre jernalder. Martin Mikkelsen og Mikael H. Nielsen. 2004.
4. Lynderup SV – et aktivitetsområde fra sen yngre stenalder og bronzealder. Martin Mikkelsen og Mikael H. Nielsen 2006.
5. Teglværksvej – en boplads fra ældre bronzealder. Martin Mikkelsen. 2005.
6. Klejtrup Syd – en boplads fra sen yngre stenalder / tidlig ældre bronzealder. Marianne Høyem Andreasen. 2005.
7. Krogen, Aidt. Under udarbejdelse.
8. Højvangen, Ørum. Kamilla Fiedler Terkildsen og Martin Mikkelsen. Under udarbejdelse.
9. Stenshede – en gravhøj og andre fund fra yngre stenalder. Sanne Boddum og Martin Mikkelsen. 2006
10. Ørum Sportsplads – et aktivitetsområde fra ældre jernalder. Mikael H. Nielsen. 2005
11. Sundstrup Øst – en boplads fra yngre stenalder. Mikkel Kiildsen 2006.
12. Ettrupvej, Fjelsø – to aktivitetsområder fra bronzealder eller jernalder. Kamilla Fiedler Terkildsen. 2006.
13. Løvel Syd - bebyggelse spor fra yngre bronzealder og ældre germansk jernalder. Malene R. Beck & Dorthe Kaldal Mikkelsen 2006.
14. Skaldehøj og Arildsvej - to bopladser fra førromersk jernalder. Mikkel Kiildsen. Under udarbejdelse.
15. Liseborg- et forsvarsværk fra tidlig førromersk jernalder. Dorthe Kaldal Mikkelsen. Under udarbejdelse.
16. Lindum syd – langhus fra middelalderen. Jesper Hjerminde 2006.
17. Søhuset, Viborg - på kanten af middelalderbyen. Marianne Greve Iversen 2006.
18. Formyre SØ - hustomt og grave fra sen ældre bronzealder - fladmarksgravpladser fra tidlig jernalder. Martin Mikkelsen 2009.
19. Tindbækvej 25 - Gravhøj fra enkeltgravskultur. Martin Mikkelsen og Mikkel Kiildsen 2007.
20. Langmosegård - en boplads fra yngre bronzealder. Martin Mikkelsen 2007.
21. Løgstrup SØ - en boplads fra yngre jernalder - aktivitetsspor fra yngre bronzealder. Sanne Boddum, Mikkel Kiildsen & Mikael H. Nielsen 2007.
22. Viborg Vestermark - Bopladser fra bronzealderen. og Martin Mikkelsen. Under udarbejdelse.
23. Ridder Munks Vej - En gravplads m.m. fra stenalder, bronzealder og jernalder. Sanne Boddum og Martin Mikkelsen 2007
24. Rødding SV - bebyggelse fra yngre bronzealder og ældre førromersk jernalder. Mikkel Kiildsen 2009.
25. Randrup Mølle – et langhus med forsænket østende fra yngre stenalder. Sidsel Wählin og Martin Mikkelsen 2008.
26. Spangsdal II og Gl. Asmild. Under udarbejdelse.
27. Bjerring Hede - en gravplads fra ældre jernalder - en boplads- og aktivitetsspor fra ældre jernalder. Asger V. Amundsen og Martin Mikkelsen 2008. Under udarbejdelse.
28. Liseborg Høje - boplads fra yngre bronzealder - begravelse i vognfading fra vikingetid. Elin Vanting & Dorthe Kaldal Mikkelsen 2009.
29. Stenshede Syd - Gravhøj fra enkeltgravskultur - bopladser fra yngre bronzealder og ældre jernalder. Claus Sørensen og Martin Mikkelsen 2009.
30. Hjortdalgård - en boplads fra ældre jernalder. Claus Frederik Sørensen og Dorthe Kaldal Mikkelsen.
31. Sønder Mose - en bebyggelse fra ældre bronzealder. Dorthe Kaldal Mikkelsen 2009.
32. Rådmandshus – bebyggelse fra yngre vikingetid og ældre middelalder på Viborg Vestermark. Mikkel Kiildsen 2009.
33. Højlund Spangsdal I – landsby fra yngre jernalder. Sanne Boddum 2009.
34. Rugballegård – brandgrave og boplads fra førromersk jernalder. Martin Mikkelsen 2009.
35. Kokær Høj – bebyggelse fra jernalder. Mikkel Kiildsen 2009. Under udarbejdelse.

¹ Kulturarvsstyrelsen: Retningslinjer for udformning af rapport til bygherre/anlægsmyndighed

Gengivet med tilladelse fra tidsskriftet SKALK